

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Польське Товариство педагогіки філософічної
імені Броніслава Ф.Трентовського (TRF)
Національна академія педагогічних наук України,
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти
Інститут вищої освіти НАПН України
Кафедра філософії**

**За підтримки
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
«ФОНД ОЛЕКСАНДРА ФЕЛЬДМАНА»**

**МАТЕРІАЛИ XIX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ОСВІТА І ДОЛЯ НАЦІЇ»
Виховання громадянина в демократичних суспільствах:
європейський та український досвід**

(17-19 травня 2018 року)

**Харків
ХНПУ
2018**

**ДИТИНА У ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ДО
АКТУАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ
В.СУХОМЛИНСЬКОГО**

Н.М.Якушко, м.Харків

Початкова освіта в Україні нині зазнає реформування, спрямованого на оновлення принципів організації та діяльності, а також посилення уваги до системи цінностей та інтересів дитини, тобто, концентрації на засадах дитиноцентризму. Пошук нових дидактичних моделей реалізації принципів «Нової української школи» відповідних початковому рівню освіти: розвиток активності; ініціативність; самостійність; розвиток творчого потенціалу; науковий пошук; групова робота; індивідуальний підхід; інноваційні технології – орієнтований на формування освітнього простору «дружнього до дитини».

Термін «Школа, дружня до дитини» запропонований Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) для різних країн світу, де впроваджується відповідна інновація. Школа, дружня до дитини, – це загальноосвітній навчальний заклад, у якому: діти навчаються відповідно до власних схильностей у сприятливому середовищі, що надає можливість повною мірою реалізувати особистісний потенціал; адміністрація школи й учителі несуть відповідальність за те, щоб зробити шкільне середовище сприятливим для розвитку особистості, організовують навчально-виховний процес на засадах розвитку соціально-психологічних компетентностей учня (його життєвих умінь); спільними зусиллями педагогів, учнів та їхніх батьків створено необхідні й достатні умови для забезпечення цілісного благополуччя дитини.

Детальне ознайомлення з означеними смисловими орієнтирами виявляє, що для вітчизняної педагогіки та системи початкової освіти вони не є новими, адже апробовувалися у творчій та практичній діяльності В. Сухомлинського.

На думку В. О. Сухомлинського, «дитинство – найважливіший період людського життя, не підготовка до майбутнього, а справжнє, яскраве, самобутнє неповторне життя....». Відтак, освіта і особливо початкова освіта повинні бути організовані так, щоб забезпечувати досягнення цілісного благополуччя дітей, тобто задоволення їх потреб, забезпеченості їх прав, особистісної успішності. Складовими цілісного благополуччя дитини є духовно-моральний вимір (стан задоволення потреби дитини в оволодінні духовною культурою суспільства, усвідомлення й осмислення найвищих нематеріальних цінностей, особистісної успішності на шляху до самореалізації, що виражається в багатстві духовного світу дитини, її ерудиції й емоційних запитах, відповідає духовно-моральному благополуччю); психічний вимір (стан задоволеності потреби дитини в інтелектуальному, естетичному, емоційно-ціннісному розвитку, самоусвідомленні, що свідчить про узгодженість психічних процесів і функцій, відчуття особистісної цілісності, внутрішньої рівноваги); соціальний вимір (ґрунтується на стані задоволення його потреб у міжособистісних зв'язках, причетності до певної соціальної групи, соціальному комфорту, що виражається в задоволеності особистості своїм соціальним статусом, орієнтацією у світі професій, участю в житті суспільства й ухваленні рішень); фізичний вимір.

Першоджерелами повноцінного розвитку особистості молодшого школяра, на думку В. О. Сухомлинського, є предметно-розвивальне середовище, яке викликає емоції, почуття. Говорячи про необхідність розвитку душі дитини, педагог ставить мету перед кожним вчителем «ввести маленьку дитину в світ пізнання навколишньої дійсності», допомогти їй вчитися, полегшити розумову діяльність, пробудити в душі почуття і переживання. Він обґрунтовував, що вчителям слід не чекати природного

дозрівання психічних функцій дітей, а за допомогою відповідного розвивального середовища, змісту і методики навчання прискорювати їх розвиток. І дуже вдумливо враховувати готовність дитини до навчання.

Глибоке вивчення й аналіз педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського дають змогу зробити висновок, що запропонована ним педагогічна система збагачує сучасну педагогічну науку та філософію освіти світоглядними та методологічними орієнтирами необхідними для успішного формування «Нової української школи» та інклюзивної освіти.

У численних педагогічних працях В.О. Сухомлинський постійно звертає увагу на індивідуалізацію роботи з дітьми з особливими потребами, оскільки бачив конкретну роботу педагога у визначенні причини біди в кожному окремому випадку, необхідності знайти кожній дитині посильну розумову працю, доступні шляхи подолання труднощів, залучати дитину до цікавої роботи, щоб вона могла розвиватися інтелектуально, на основі почуття власної гідності. Досягти ефективності педагогічної діяльності з «особливими» дітьми можна лише за умови, що складовою частиною навчального процесу будуть толерантність, справедливість, доброзичливість і повага людей. Указані імперативи детально розписані у працях видатного педагога як рекомендації для батьків, учителів, директорів шкіл. Звернення до цих праць є у край актуальним у сучасних соціокультурних контекстах.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХНПУ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ)

С.В.Бережна, м.Харків

У сучасний період переоцінки цінностей виховний потенціал «малої історії» стає особливо вагомим. Завдання, які стоять перед педагогічним краєзнавством тісно переплітаються з освітніми пріоритетами, зокрема,